
VALLÁSTUDOMÁNYI SZEMLE

XV. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

2019

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

VALLÁSTUDOMÁNYI SZEMLE
VALLÁSTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT
MEGJELENIK ÉVENTE NÉGYSZER
Tizenötödik évfolyam, 2019/4. szám

A folyóirat megjelenését támogatja a Nemzeti Kulturális Alap.

Kiadja: Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest,
együttműködésben a Magyar Vallástudományi Társasággal
Alapító főszerkesztő: Bencze Lóránt
Főszerkesztő: S. Szabó Péter
Főszerkesztő-helyettes: Horváth Orsolya

Szerkesztők:

Adamik Tamás (Disputa)
Németh György (Forrás)
Pecsuk Ottó (Tanulmányok)
Kovács Ábrahám, Sarnyai Csaba Máté (Tudományunk története és műhelyei)
Bakos Áron (Hírek)
Szeiler Zsolt (Recenziók)

Szerkesztőbizottság:

Bugár István, Matthew D. Eddy, Fröhlich Ida, Heidl György, Hoppál Mihály,
Horváth Géza, Kendeffy Gábor, Máté-Tóth András, Mezei Balázs, Ruzsa Ferenc,
Schweitzer József, Sepsi Enikő, Szentpétery Péter, Szigeti Jenő, Török László,
Vassányi Miklós, Voigt Vilmos, Zentai Tünde, Zsengellér József

Olvasószerkesztő: Szathmári Éva

A Szerkesztőség címe:

Budapest, Reviczky utca 4.

Tel: 1/483-2900

e-mail: vallastudomanyiszemle@kre.hu

A folyóirat online elérhető: www.kre.hu/vallastudomanyiszemle

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

ISSN 1786-4062

A kiadásért felel: Horváth Géza

A sorozat kötetei megrendelhetők, illetve 15% kedvezménnyel
megvásárolhatók: L'Harmattan Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16., tel.: 267-5979
harmattan@harmattan.hu; www.harmattan.hu

A tipográfiai tervet Pintér Zoltán készítette, a nyomdai előkészítést
Molnár Andrea, a nyomdai munkákat a Robinco Kft. végezte.

Felelős vezető: Kecskeméthy Péter

TARTALOM

S. SZABÓ PÉTER: Előszó	5
TANULMÁNYOK	
KÓKAI-NAGY VIKTOR: A szabadság Epiktétosznál és Pálnál	9
KOLTAI KORNÉLIA: 17. századi protestáns peregrinusok héber üdvözlőversei. A Frankfurt am Main-i <i>carmenek</i> (1626) – szövegközlés, fordítás és elemzés	33
MONTSKÓ BENJÁMIN: A <i>Toledot Jesu</i> Huldreich verziója	74
FORRÁS	
NÉMETH GYÖRGY: Ménodotos a samosi Héra-szentélyről	101
DISPUTA	
ADAMIK TAMÁS: A Szent László-legenda retorikai elemzése	109
TUDOMÁNYUNK TÖRTÉNETE ÉS MŰHELYEI	
BARCSA KRISZTINA: Vallástudományi élet Szegeden – Összefoglaló a Szegedi Egyetem Vallástudományi Tanszékének legfrissebb tevékenységéről	125
HÍREK	
Összefoglaló a II. Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferenciáról (Bodzásné Csényi-Nagy Krisztina – Szugyiczki Zsuzsanna)	131
Ismét Magyarországon adott elő Hans Joas (Miklovicz Attila)	134
Konferencia az Eucharisztiairól (Szigeti Jenő)	139
Beszámoló a Magyar Vallástudományi Társaság <i>Vallás és megújulás</i> című konferenciájáról (Lőrinczi Petra)	141
RECENZIÓK	
Teresa Obolevitch: <i>Faith and Science in Russian Religious Thought</i> , Oxford, Oxford University Press, 2019 (Szalay Máttyás)	147
Babits Antal: <i>Határtolt – határtalanság. Maimonidész istenkeresései</i> , Logosz Kiadó, Budapest, 2015 (A. Gergely András)	152
Voigt Vilmos: <i>Finnugrisztika, filológia, folklórisztika</i> , Debreceni Egyetemi Kiadó, 2018 (Szigeti Jenő)	157

VALLÁSTUDOMÁNYI ÉLET SZEGEDEN – ÖSSZEFOGLALÓ A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM VALLÁSTUDOMÁNYI TANSZÉKÉNEK LEGFRISSEBB TEVÉKENYSÉGEIRŐL

BARCSA KRISZTINA

A Magyar Tudományos Akadémia által támogatott, jelenleg hat fős Convivence – Vallási Pluralizmus Kutatócsoport idén kezdte meg működését a célból, hogy a jelenkor kulturális és vallási pluralizmus sajátosságait, jellegzetességeit vizsgálja és értelmezze, illetve a kutatási eredmények függvényében megoldási stratégiákat és döntés-előkészítési ajánlásokat dolgozzon ki. Célja, hogy válaszokat találjon a kortárs, vallási pluralizmust érintő diskurzus főbb sajátosságaira, illetve meghatározza, hogy ezen sajátosságok milyen módon és mértékben határozzák meg a közép- és délkelet-európai régió társadalmának együttélését. Az MTA részére benyújtott kutatási terv alapján a kutatócsoport az alábbi célkitűzéseknek kíván eleget tenni. Vizsgálni kívánja (1) a társadalmi integrációt támogató és gátló vallási feltételeket és a társadalmi mikroközösségek pluralizmusra való nyitottságát, a flexibilitás határait. Külön figyelmet fordít (2) a történelmi emlékezet és a társadalmi identitás összefüggéseire, mint régióspecifikus sajátosságra, nem hagyva figyelmen kívül a vallásüldözés 20. századi és jelen formáit. A kutatócsoport további célja az ezekre vonatkozó (3) tágabb elméleti keretek kidolgozása, a folyamatok (4) interdiszciplináris eszközökkel történő vizsgálata, beleértve a társadalom és mikroközösségeinek integráló képességeit és készségeit, a kihívások diskurzusait és praxisait, valamint a (5) pluralizmussal megjelenő identitáskonstrukciókat. Elemzi e folyamatok (6) egyéni és társadalmi identitások konstrukciójára gyakorolt hatásait, továbbá vizsgálja (7) az etnikumok és a hagyományos vallási közösségek, a nem bevett és nem hagyományos vallási közösségek, illetve az új spirituális irányzatok és a szekuláris világnézetek saját értelmezéseit, kegyességi hagyományait, valamint ezek kulturális és intézményes kölcsönhatásait. Végül elemzi (8) a vallási sokszínűség közegében

zajló társadalmi együttélést értelmző és szabályozó történelmi hagyományokat, a kortárs kihívásokra adott válaszokat a vallási hagyományok és intézmények, a közgondolkodás és a jogi szabályozás területén.

A MAVALLKA (Magyar Vallási Közösségek Adatbázisa) 2015 óta elérhető az interneten, a *Tudás-ipar igényeit kiszolgáló felsőoktatási szolgáltatások megalapozása a Dél-Alföldi régióban* (TÁMOP-4.2.1.D-15/1/KONV-2015-0002) című projekt keretében valósult meg. Létrehozásának elsődleges célja, hogy elérhetővé tegye a magyarországi vallási közösségekre vonatkozó publikus adatokat, megkönnyítse az azokhoz történő hozzáférést. Az adatbázis olyan adatokat tartalmaz az országban működő vallási közösségekről, mint elnevezése, a bennfoglaló felekezet, jogi státusa, hivatalos képviselőjének neve, elsődleges telephelye, településenkénti telephelyei, honlapja és elérhetőségei. Az adatbázis a listás megjelenítés mellett lehetővé teszi az adatokban történő keresést, a felekezetek és település szerinti szűrést, emellett külön térképes megjelenítési felülettel is rendelkezik.

A MAVALLKA nyílt, bárki számára elérhető és felhasználható adatokat és tudást közvetít, mely az ismeretterjesztés mellett felhasználható például az oktatásban vagy a társadalomtudományi kutatómunka során. Az adatbázis komoly segítséget jelenthet mind a kutatások időmenedzsmentjében, mind az adatok összehasonlításában, mivel nemcsak összegyűjti és egy helyen tartalmazza, de szolgáltatja és böngészhetővé, illetve kereshetővé teszi a magyarországi vallási közösségekről felkutatható általános és specifikált információkat.

A szegedi Vallástudományi Tanszék 2016 óta szoros együttműködésben a szervezőkkel minden nyáron kutatást végez az Everness Fesztiválon, mely mára az egyik legnagyobb hazai életmódfesztivállá nőtte ki magát. A rendezvény a tudatos életvitel mellett többek között foglalkozik a testi és lelki egészséggel a felvonultatott programjai, előadásai és workshopjai keretében. Ennek nyomán a rendezvény egyik kikerülhetetlen összetevője a vallási és spirituális dimenzió, melynek vizsgálatára a fent említett kutatás elsődlegesen fókuszál. A fesztiválon készített megfigyelések és a kielemezett kérdőívek eredményei több tanulmányban is publikálásra kerültek.⁴⁵

A tanszék továbbá aktívan részt vesz a Szegedi Tudományegyetem által elnyert, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című, EFOP-3.6.2-16-2017-00007 számú projekt egyik résztemájának megvalósításában, mely az identitás és a radikalizálódás összefüggéseit vizsgálja.

⁴⁵ Szilárdi Réka – Heidl Sára: „Fesztiválvallás 2.0”, in: Szilárdi Réka (szerk.): *Vallásdömping: Ezoterika, spiritualitás és New Age az alkalmazott valláskutatás perspektívájából*, Szeged, Magyarország: Szegedi Tudományegyetem, Vallástudományi Tanszék, (2017), 157. Heidl Sára: „Vallási dimenziók az Everness Fesztivál résztvevőinek körében”, in: Szilárdi Réka (szerk.): *Vallásdömping: Ezoterika, spiritualitás és New Age az alkalmazott valláskutatás perspektívájából*, Szeged, Magyarország: Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszék, (2017), 133.

A kutatási projektek mellett jelenleg két további képzésfejlesztési munkafolyamat zajlik a tanszéken. A *Szegedi Tudományegyetem oktatási és szolgáltatási teljesítményének innovatív fejlesztése a munkaerőpiaci és a nemzetközi verseny kihívásaira való felkészülés jegyében* című, EFOP-3.4.3-16-2016-00014 számú projekt keretében több kurzus is MOOC típusú kurzussá⁴⁶ kerül átalakításra, melynek nyomán ezen tanórák tartalmi ismeretei a személyes kontakt órákon felül otthonról is elsajátíthatóakká válnak különböző videóleckéken és olvasóleckéken keresztül. Emellett a projekt keretén belül 2019 szeptemberétől tananyagfejlesztői workshopot indítunk, melynek célja olyan angol és magyar nyelvű MOOC kurzusok készítése, amelyek színvonala követi a nemzetközi trendeket – ezáltal lehetőséget biztosítva az egyik legnagyobb MOOC szolgáltató oldalra, a *Coursera*-ra történő kikerülésre.

Emellett a *Duális és kooperatív képzések és azokat támogató szolgáltatások fejlesztése a Szegedi Tudományegyetemen* (EFOP-3.5.1-16-2017-00004) című projekt keretében a szegedi magyar nyelvű vallástudomány mesterszak kooperatív képzéssé fog alakulni. Ennek köszönhetően a szak különböző szakmai partnerekkel és cégekkel közös kooperációban kerül meghirdetésre és oktatásra, ezáltal munkatapasztalatot adva, illetve javítva a végzett hallgatók elhelyezkedési lehetőségeit és munkaerőpiaci versenyképességét.

A Somogyi-könyvtár Stefánia Fiókkönyvtár-klubja és az SZTE BTK Vallástudományi Tanszéke együttműködésében a szegedi vallástudományi doktori programban részt vevő hallgatók kezdeményezésére 2019 szeptemberétől vallástudományi témájú, ismeretterjesztő előadás-sorozat indul a 16-20 éves korosztály számára, az előadásokat havi rendszerességgel fogják megtartani. Ezek célja hétköznapi nyelvezettel bemutatni olyan, az említett korosztály számára is vonzó kérdéseket, melyeket a vallástudomány diszciplínája érint és vizsgálata tárgyává tesz.

Tavaly májusban került megrendezésre immár 13. alkalommal az 1995-ben alapított ISORECEA (*International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association*) kétévente esedékes konferenciája – ezúttal Szegeden, a szegedi Vallástudományi Tanszékkal közös szervezésben. A konferencia címe az *Un(b)locking religion* elnevezést kapta, témájában a kortárs vallástudományi és világpolitikai kérdések mellett a megváltozott kelet-európai vallásosság bemutatására koncentrált. A rendezvényre 17 európai országból, valamint az Amerikai Egyesült Államokból, Kanadából és Oroszországból több, mint 80 előadó érkezett. Az előadásoknak a szegedi MTA SZAB Székház adott otthont.

2019 júniusában a CEU Center for Religious Studies és az SZTE BTK Vallástudományi Tanszék közös szervezésében valósult meg Szegeden a *Sacred Locations*:

⁴⁶ A MOOC (*Massive Open Online Course*) mozaikszó egy olyan távoktatási formát jelöl, melynek célja minél szélesebb körben elérhetővé tenni a felsőoktatást. Összetételét tekintve általában videó- és olvasóleckékből áll, melyeknek célja minél több interaktív elemet integrálni a tanulási folyamatba.

Spaces and Bodies in Religion címmel szervezett vallástudományi PhD hallgatói konferencia. Az eseményen megközelítőleg 20 hallgató tartott előadást, a nyitó *keynote* előadást Carste Wilke tartotta *Social Spaces and the Topography of the Divine: Reading the Landscapes of the Song of Songs* címmel, míg a záró *keynote* előadás Dr. habil. Sándor Klára részéről hangzott el *Religion: Nurture and Nature* címmel.

Az I. Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferenciát 2018 áprilisában azzal a céllal hívta életre az ELTE Vallástudományi Tanszékének Hallgatói Képvisellete, hogy minden évben rendszeresen, de változó helyszínen a vallástudománnyal vagy annak határterületeivel foglalkozó hallgatók bemutathassák jelenlegi kutatási témáikat. Idén, 2019 májusában, a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszékének hallgatói vállalták a konferenciasorozat második alkalmának megszervezését és lebonyolítását. Az egynapos konferencián körülbelül 20 előadó volt jelen.

A tanszék gondozásában a következő kiadványok jelentek meg az elmúlt három évben:

1. Máté-Tóth András – Nagy Gábor Dániel: *Scientologen in Deutschland*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2017.
2. Szilágyi Tamás (szerk.): *Vallás és erőszak: elméleti koncepciók és a globális terrorizmus felemelkedése a 21. Században*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2017.
3. Szilárdi Réka – Barcsa Krisztina (szerk.): *A fikciótól a kultuszokig*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2017.
4. Szilárdi Réka – Szugyiczki Zsuzsanna (szerk.): *Metszet és perspektíva: Tanulmányok az alkalmazott valláskutatás területéről*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2017.
5. Dinka Marinović Jerolimov – Máté-Tóth András (ed.): *Unblocking Religion: Studying Religion in Today's Central and Eastern Europe*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2018.
6. Szilárdi Réka (szerk.): *Vallásdömping: Ezoterika, spiritualitás és New Age az alkalmazott valláskutatás perspektívájából*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2018.
7. Barcsa Krisztina – Fülöp Tiffany (szerk.): *II. Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferencia – Absztrakt kötet*, Szeged, Magyarország: SZTE BTK, Vallástudományi Tanszék, 2019.

A FOLYÓIRAT MEGVÁSÁROLHATÓ

Budapest

Írók Boltja

1061 Bp. Andrásy út 45.

Bibliás Könyvesbolt

1092 Budapest, Ráday u. 28.

L'Harmattan Könyvesbolt

1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.

Károli Könyvműhely

1085 Budapest, Horánszky u. 26.